

la iconografia de la part romànica, com observa el senyor Gudiol —, té lloc en presència de sant Josep. La Verge, a peu dret, hi és representada tot filant, mentre l'Àngel l'assenyala amb la mà, com volent confirmar amb el gest les seves paraules. Els peus de les dues figures principals de l'Anunciació, ço és, la Verge Maria i l'Àngel, no arriben a ésser mai pintades, però, en canvi, hom pot percebre bé el traç dibuixat amb pinzell d'unes línies vigoroses i segures, de color vermelló. La part inferior de la figura de sant Josep, d'aquesta composició, i de les de la Verge i santa Isabel, en la de la Visitació — que són d'un realisme extraordinari i d'una gran perfecció — foren destruïdes fa alguns anys en practicar-se una obertura al mur per tal de comunicar amb la sagristia anexas. Al costat hi ha un espai blanc, emmarcat per una sanefa, en el qual probablement degué anar una imatge avui inexistent. Ocupen tota la part inferior uns cortinatges, el color dels quals és pràcticament desaparegut, però que conserven encara els plecs dibuixats amb traços negres. A l'esquerra de l'arcòsoli, en un plafó quadrat hi ha una representació de la Verge i l'Infant, d'una marcada influència bizantina, i a la dreta, dues serps entrelaçades, una d'elles amb el cap de griu, que exerceixen, segons sembla, una funció purament ornamental. Aquestes pintures tenen una valor incalculable no solament per llur indiscutible mèrit artístic, sinó també, i especialment, perquè vénen a refermar la personalitat del *Mestre del Lluçanès*, a qui els Srs. Gudiol i Pallàs atribueixen les pintures de Puig-reig, per llur entroncament estilístic amb les obres fins ara conegudes d'aquell artista, com són el frontal d'altar de Lluçà, el Crist sobre taula, també de Lluçà, avui al Museu Episcopal de Vic, i les pintures murals del sepulcre de l'església de Sant Pau de Casserres, que es conserven al Museu Diocesà de Solsona. — F. S. I Q.

Restauració d'una ermita romànica. — L'ermita romànica de Sant Pere de Valhonestà, als afores de Sant Vicenç de Castellet (Pla de Bages), ha estat objecte darrerament d'una acurada restauració. Feia temps que el seu campanar, en forma d'espadanya, amb dos pisos de dues obertures cadascun, cas raríssim en l'arquitectura romànica catalana, amenaçava ruïna a causa de l'estat en què quedà quan, l'any 1936, li arrencaren les campanes per mitjà de cartutxos de dinamita. Tan compromesa quedà la seva estabilitat, que fou gràcies a una pedra que sobresortia extraordinàriament que el campanar de Valhonestà no s'enderroqués, i, amb ell, la nau de l'església. En vista de l'estat en què aquesta ermita es trobava, i després de diverses gestions dutes a terme per alguns manresans i veïns de Sant Vicenç de Castellet, encaminades a evitar-ne el total enderrocament, es constituí una Comissió, la qual ha iniciat ja els treballs de consolidació de la fàbrica. S'ha restaurat el campanar i s'ha suprimit el portal de la façana de ponent, obert en època moderna, el qual, per haver estat construït amb rajoles i formant arc escarser — insuficient per a aguantar el pes de la nau i de l'espadanya —, havia produït una esquerda en el mur que hauria pogut provocar, un dia, l'enderrocament de l'església. En substitució del portal tapiat ha estat obert l'antic, situat a la paret sud, i hi ha estat col·locada una porta de fusta, nova. Hom preveu la possibilitat, quan les disponibilitats econòmiques ho permetran, de restaurar la coberta de l'absis, de fer desaparèixer la sagristia nova i l'escala d'accés a la teulada, i d'emprendre les obres de consolidació de la nau. — F. SOLER I QUINTANA.

Un llibre sobre Alfred Figueras. — De la Impremta de Sant Josep, de Manresa, acaba de sortir un llibre luxosament editat en paper couché, sobre el pintor Alfred Figueras, ¹ en el qual col·laboren André Gide, Jean Cocteau, Raoul Dufy, Jean Cassou, Sebastià Gasch, Albert del Castillo, Joan Cortès, Philippe Rebeyrol, René Janon i Rolland Simon. L'obra — dirigida per Albert Torra — presenta una breu biografia del

1. *Figueras* (Manresa), 1953.

pintor, nat a Sant Fructuós de Bages el 12 de novembre de 1900, i hi podem seguir els moments culminants de la seva vida d'artista. Als setze anys Figueras ingressa a Llotja, i als vint-i-dos exposa per primera vegada, amb un èxit remarcable. Formà part del Servei de Monuments Històrics. Després marxà a París, i en retornar, pinta a Andalusia i el tempta la idea de passar a l'Àfrica. L'any 1925 es trasllada a Alger, on, junt amb el seu amic l'escultor Tona, obre l'Acadèmia «Arts». El 1927 forma part d'una missió al desert, com a dibuixant, i més tard retorna al nostre país, on romangué durant la guerra civil. Uns quants anys després tornà de nou a París i a Alger, i entrà en contacte amb els moviments artístics d'aquestes dues ciutats. Aleshores donà a conèixer el seu àlbum *Images d'Alger*, col·lecció de vint aiguaforts amb citacions originals d'André Gide, impresa a Manresa, en edició d'alta bibliofília, per la qual el Govern francès li atorgà les Palmes acadèmiques. L'any 1950 treballa a Rabat i a Feç, invitat pel Govern del Marroc, i actualment prepara l'edició d'una nova obra seva, *Oasis i visions del desert*. L'obra que comentem conté nombroses làmines en fotogravat, algunes d'elles en color, amb reproduccions d'obres del pintor; la seva bibliografia, i una relació de museus, biblioteques i institucions que posseeixen obres seves. — F. SOLER I QUINTANA.

L'origen dels nostres reis, segons un manuscrit àrab. — En preparar l'edició crítica d'un manuscrit àrab que conté un tractat de geografia d'*Ibn Saïd al-Magribi*, el Dr. J. Vernet, professor de llengua àrab a la Universitat de Barcelona, ha trobat, en el lloc on parla de Catalunya, una notícia veritablement curiosa, bé que hom no la pugui acceptar sinó com una llegenda sense cap fonament històric.¹ Diu no menys que això: «La ciutat de Barcelona és aquella on resideix el barceloní, rei dels catalans, el qual descendeix [*mntassib*] de *Jabala b. Al-Ayham*, rei de *Gassan*, que fou vençut durant el Califat d'*Umar b. al-Khattab*». Segons el text precedent, la dinastia de Barcelona descendiria dels famosos reis àrabs que vivien en el *hmes* bizanti, des del temps de Justinià. El Prof. Vernet creu que aquesta és la idea que enclou el text esmentat d'*Ibn Saïd*, acceptant per a la paraula *mntassib* la traducció que li dona. Sempre, però, indica *filiació*, bé directa (com és en aquest cas), bé adoptiva d'un personatge en relació amb un altre. *Jabala b. al-Ayham* fou un reietó del qual ens parlen els *Annali del Islam* de Caetani, i, segons la informació de què disposem, representà un paper molt brillant en la conquesta de Síria pels àrabs. — F. S. I Q.

Els «Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón». — A la Universitat de Saragossa, el Prof. José María Lacarra, tot aprofitant l'ajut econòmic del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, ha aconseguit de crear un nucli prou important d'estudiosos de l'Edat mitjana i, principalment, de la història d'Aragó, en un sentit regional i fins i tot, en alguns casos, en el sentit medieval de Corona de Catalunya-Aragó. El mitjà de comunicació d'aquest grup d'estudiosos aragonesos és la revista «Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón».

Hom intentà que aquesta publicació fos anual, però la manca de recursos econòmics ha acabat convertint-la en una publicació de periodicitat molt irregular. Entre 1948 i 1952 aparegueren cinc volums, d'unes vuit-centes pàgines cadascun, que constitueixen una aportació historiogràfica força important, acrescuda, a partir del tercer volum, amb una àmplia informació bibliogràfica, agrupada per matèries, que comprèn els territoris de la Corona de Catalunya-Aragó, i una secció de notícies diverses (congressos, reunions, cursets, activitats d'institucions, etc.).

Els treballs publicats ofereixen una gran qualitat científica, fins i tot aquells d'abast estrictament local. Hi ha treballs que són veritables aportacions a la història

1. El professor Vernet ha publicat la notícia d'aquesta troballa sota el títol *Los reyes de Aragón, ¿son de ascendencia árabe? Un documento curioso*, a la revista «Bages» de Manresa, núm. 37 (març de 1956), pàg. 10.